

Collegevoorstel

Onderwerp	Transformatieplan Mentale gezondheid
Eenheid/team	CZ Adviespool
Zaakkenmerk	Z/25/241476
Documentkenmerk	D/25/753017
Vertrouwelijkheid	Embargo
Portefeuillehouder	E.J.F.M. van Mierlo
Datum vergadering	

Toelichting voor de openbare besluitenlijst

Het college heeft ingestemd met het regionale Transformatieplan Mentaal Gezond Twente. Dit is een gezamenlijk plan van Twentse Koers en het netwerk van zorgaanbieders Twente Beter, met als doel om de mentale veerkracht van inwoners te versterken en de toegankelijkheid van zorg en ondersteuning te verbeteren. Hiervoor is een beweging nodig die zowel inwoners als professionals uitdaagt om anders te denken en te handelen. Centraal hierin staat een netwerkbenadering waarbij de eigen regie van de inwoner en een integrale samenwerking tussen betrokken partijen worden gestimuleerd. Het principe van positieve gezondheid vormt daarbij de leidraad.

Voorgesteld besluit

1. In te stemmen met het regionale Transformatieplan Mentaal Gezond Twente (D/25/753470) van Twentse Koers en Twente Beter en dit besluit schriftelijk te bevestigen door het ondertekenen van het bijgevoegde handtekeningenblad.

Inleiding

De mentale gezondheid van inwoners in Twente staat onder druk. De toegankelijkheid, kwaliteit en betaalbaarheid van ondersteuning en zorg voor mensen met mentale klachten wordt steeds uitdagender door een groeiende zorgvraag, een krappe arbeidsmarkt en belemmeringen in samenwerking tussen verschillende domeinen. Deze ontwikkelingen vragen om een fundamentele transformatie binnen de regio, waarbij de focus verschuift van ziekte en zorg naar gezondheid en gedrag.

Om de mentale veerkracht van inwoners te versterken, is een beweging nodig die zowel inwoners als professionals uitdaagt om anders te denken en te handelen. Centraal hierin staat een netwerkbenadering waarbij de eigen regie van de inwoner en een integrale samenwerking tussen betrokken partijen worden gestimuleerd. Het principe van positieve gezondheid vormt daarbij de leidraad: bijdragen in het helpen van inwoners met het bevorderen van welzijn en om zoveel mogelijk eigen regie te voeren waar het kan. De transformatie Mentaal Gezond Twente richt zich op drie cruciale bewegingen:

1. Een sterke sociale basis – Preventie, zelfredzaamheid en normalisatie van mentale uitdagingen als uitgangspunten.
2. Passende netwerkondersteuning en zorg – Een integrale samenwerking tussen zorg, welzijn en ervaringsdeskundigheid rondom de inwoner.
3. Digitale ondersteuning – Innovatieve digitale hulpmiddelen die de toegankelijkheid en efficiëntie van zorg verbeteren ter ondersteuning van de 2 bovenstaande bewegingen.

Door deze bewegingen te verankeren binnen een duurzame werkwijze, investeren we in een toekomstbestendig mentaal gezondheidsnetwerk dat inwoners en professionals helpt op diverse vlakken. Dit past binnen Mentaal Gezond Almelo.

Beoogd effect

Het Transformatieplan Mentaal Gezond Twente heeft als doel de mentale veerkracht van inwoners te versterken en de toegankelijkheid van zorg en ondersteuning te verbeteren. Dit bereiken we door een verschuiving van professionele behandeling naar preventie, normalisatie en eigen regie. Door domein overstijgende samenwerking en adoptie van het transformatieplan realiseren we efficiëntere zorg, betere kwaliteit van leven en een duurzaam systeem waarin inwoners en professionals samen bijdragen aan een gezond Twente.

Argumenten voor

1.1. Inwoners met mentale gezondheidsproblemen krijgen tijdige en passende zorg en ondersteuning

We zien in de praktijk, dat inwoners met mentale problemen niet goed weten waar zij terecht kunnen voor zorg en ondersteuning. Meestal melden zij zich bij de huisarts die vervolgens verwijst naar de GGZ-zorg. Door tekort aan capaciteit komen inwoners op de wachtlijst te staan en moeten zij vaak lang wachten waardoor de problematiek verergert. Op het moment dat de inwoners zorg kunnen krijgen is vaak zwaardere zorg nodig en blijkt vaak dat de onderliggende oorzaken niet altijd medisch zijn. Oorzaken waarvoor het sociaal domein vaak oplossingen kan bieden. Een onderdeel van het transformatieplan is het verkennende gesprek waarin de inwoner die zich meldt bij de huisarts in gesprek gaat met een sociaal domein- en een GGZ-professional eventueel aangevuld met een (opgeleide) ervaringsdeskundige. Hierin wordt eerst bepaald welke route voor de inwoners het meest passend is.

1.2. Door de minder lange wachtlijsten worden inwoners die GGZ-zorg nodig hebben, sneller geholpen

Door aan de voorkant de zorg/ondersteuningsroute goed in kaart te brengen worden minder inwoners verwezen naar de 1e en 2e lijn GGZ-zorg. Wanneer inwoners sneller geholpen kunnen worden verergert de problematiek minder (snel). De verwachting is, dat hierdoor ook minder overlast en veiligheidsrisico's ontstaan als gevolg van ernstige psychiatrische problematiek en minder suïcidepogingen.

1.3. Laagdrempelige steunpunten dragen bij aan zelfregie en herstel bij mentale- en verslavingsproblematiek en hun naasten

Onderdeel van het plan is het organiseren van een dekkend aanbod van laagdrempelige steunpunten. Niet altijd is professionele ondersteuning of zorg het meest passend. Het steunpunt is

gericht op leren, herstel en ontwikkeling. Dit gaat verder dan alleen een luisterend oor en koffie. Nadrukkelijk zijn ervaringsdeskundigen en/of ervaringswerkers in de lead, de professionele zorg en gemeenten zijn faciliterend. Deze steunpunten dragen bij aan het voorkomen van instroom in de GGZ en het versnelt uitstroom uit behandeling. Bovendien zijn zij een toegevoegde waarde voor inwoners die op de wachtlijst staan voor behandeling. Een dergelijk steunpunt is een combinatie van inloop en ontmoeting, activiteiten (voor en door gebruikers en ervaringsdeskundigen) herstelleraanbod (cursussen e.d.) en een luisterend oor. Ook hier zien wij een verbinding met suïcidepreventie en kansen om de beide aanpakken gezamenlijk op te pakken. Centraal in de aanpak staat het gedachtengoed van positieve gezondheid. Een aantal Twentse gemeenten heeft al een dergelijk steunpunt; voor Almelo is dit Mens door Mens.

Kantttekeningen

1.1. Om deze beweging te kunnen ondersteunen is ambtelijke capaciteit nodig

De transformatie die in dit plan wordt beschreven moet zowel regionaal als lokaal worden gerealiseerd. Om af te stemmen op (sub)regionaal niveau, lokaal met voorliggende organisaties, huisartsen en ggz-instellingen is ambtelijke capaciteit nodig. Hoewel het plan voorziet in middelen voor capaciteit is de vraag of die capaciteit in elke gemeente in gelijke mate voorhanden is. We kijken daarom of efficiencyvoordelen behaald kunnen worden door ambtelijke samenwerking met bijvoorbeeld buurgemeenten. Of en in welke mate dit nodig is, is nu nog niet in te schatten.

1.2. Het voorliggende zorg- en welzijnswerk moet ook meegaan in deze beweging. Verschillen tussen gemeenten liggen op de loer

Door deze beweging komt er meer werk bij het lokale zorg- en welzijnswerk (voorliggend veld) te liggen. Zij moeten dus worden meegenomen in deze beweging. Door gemeenten, maar ook door andere partijen. Ten dele is dit op te vangen door hierover bepalingen op te nemen in subsidie- en/of inkoopvoorwaarden voor de betreffende organisaties. Daarnaast is het echter noodzakelijk dat ook deze organisaties anders gaan werken en denken. Dat is een proces van lange adem, waarbij er een risico bestaat van kwaliteitsverschillen tussen organisaties onderling, en dus ook tussen gemeenten.

1.3. Ook inwoners zullen aan deze ontwikkelingen moeten wennen

Er zal een groter beroep gedaan worden op de eigen kracht en de zelfredzaamheid van onze inwoners en dit zal ook voor hen wennen zijn. Aangezien het de meer kwetsbare inwoners betreft is een aandachtspunt dat zij kunnen dragen wat er van hen wordt gevraagd. Waar dit niet het geval is, is de kans aanwezig dat het beroep dat op de gemeente wordt gedaan, groter gaat worden.

Kosten, opbrengsten en dekking

We hebben zeer kritisch naar de financiële gevolgen en risico's gekeken vanuit het oogpunt: geen budget - geen uitvoering. De middelen voor de looptijd (tot en met 2027) om de resultaten te behalen zijn voldoende. Hierin is ook de (lokale) ambtelijk benodigde capaciteit meegenomen. Het grootste deel van middelen voor het sociaal domein wordt ingezet voor inspanningsresultaten. Hiervoor geldt, dat naar rato de middelen worden toegekend (alleen voor het deel van de prestatie

die behaald is). De totale structurele financiële gevolgen worden geschat op ca 1,3 miljoen per jaar voor de 14 gemeenten (ca 0,3% van de totale gemeentelijke begroting voor het sociaal domein). Wij verwachten dat dit op te vangen is met de autonome groei van de middelen voor het sociaal domein. Mocht in 2027 blijken dat de middelen alsnog niet toereikend zijn dan kunnen we in 2028 relatief eenvoudig stoppen met het leveren van capaciteit voor het verkennend gesprek en met eventuele gemeentelijke bijdrage in de kosten voor de laagdrempelige steunpunten.

Uitvoering

Na vaststelling door de colleges van de 14 Twentse gemeenten dienen Twente Beter (een netwerk van zorgpartijen) en Twentse Koers het plan in voor beoordeling. Na goedkeuring worden de aangevraagde middelen beschikbaar gesteld voor de zorgpartijen (via Twente Beter) en voor het sociaal domein (Spuk-IZA). SamenTwente zal namens de 14 Twentse gemeenten aangewezen worden als budgethouder. De capaciteit voor de programmaorganisatie wordt geleverd door Twente Beter en Twentse Koers. Via de regionale werkgroepen worden gemeenten betrokken bij de (sub)regionale en gemeentelijke planvorming. In de plannen wordt duidelijk welke capaciteit door welke organisatie geleverd gaat worden. De gemeentelijke inzet wordt gefinancierd uit de Spuk-IZA middelen. Het plan heeft een looptijd van juli 2025 tot en met december 2027. Het bestuurlijk overleg Twentse Koers is opdrachtgever van dit transformatieplan.

Bijlage(n)

Transformatieplan Mentaal Gezond Twente (D/25/755104)

Procesinformatie

Afgestemd met wethouder Van Mierlo op 12 mei 2025.

Communicatie over het besluit

Na goedkeuring van het transformatieplan door de 14 gemeenten zullen Twente Beter en Twentse Koers een gezamenlijk persbericht verzorgen dat zij vooraf afstemmen met de gemeenten. Er rust een embargo op dit plan totdat het in alle 14 gemeenten goedgekeurd is. Dit besluit wordt dan bekend gemaakt via de openbare besluitenlijst.